

Briselē, 24.3.2014.
COM(2014) 179 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Rīcības plāns bioloģiskās ražošanas attīstībai Eiropas Savienībā

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Rīcības plāns bioloģiskās ražošanas attīstībai Eiropas Savienībā

1. IEVADS

Bioloģiskā ražošana ir vispusīga lauku saimniecību pārvaldības un pārtikas ražošanas sistēma, kas ietver labāko vides aizsardzības praksi, augsta līmeņa bioloģiskās daudzveidības aizsardzību, dabas resursu saglabāšanu, dzīvnieku labturības augstu standartu piemērošanu un ražošanas metodi saskaņā ar noteiktas patērētāju grupas vēlmi lietot produktus, kuri ražoti, izmantojot dabiskas vielas un procesus.

Pēdējos gados ES bioloģisko produktu tirgus ir ievērojami attīstījies nepārtraukti pieaugošā pieprasījuma dēļ (2011. gadā bija vērojams pieprasījuma pieaugums 9 % apmērā — līdz 19,7 miljardiem euro¹). Tāpat pēdējā desmitgadē ir strauji pieaudzis arī bioloģisko ražotāju skaits un palielinājušās bioloģisko produktu audzēšanai paredzētās platības. Eiropas Savienībā (ES) katru gadu 500 000 hektāru lauksaimniecības zemju tiek pārvērstas par bioloģiskās lauksaimniecības platībām. No 2000. līdz 2012. gadam kopējā bioloģiskās lauksaimniecības platība² ik gadu ir palielinājusies par vidēji 6,7 %, sasniedzot aptuveni 9,6 miljonus hektāru, kas ir 5,4 % no kopējās izmantotās lauksaimniecības platības ES. Pēc ES noteikumu ieviešanas 2009. gadā strauji turpina pieaugt arī bioloģiskās akvakultūras produkcijas apjoms.

Nozarē darbojas lauksaimniecības un akvakultūras nozares ražotāji, kā arī to piegādātāji, pārtikas ražotāji un izplatītāji, kuri visi ievēro stingrus noteikumus.

Bioloģiskās ražošanas nozares grūtākais uzdevums ir nodrošināt pastāvīgu piedāvājuma un pieprasījuma pieaugumu, saglabājot patērētāju uzticēšanos. Ir svarīgi, lai šīs shēmas uzticamība un tās radītā pievienotā vērtība tiktu nodrošināta ilgtermiņā.

Rīcības plāns izstrādāts, lai līdz ar gaidāmajām izmaiņām tiesiskajā regulējumā veicinātu nozares izaugsmi, īpaši izpētot jaunas vidēja termiņa un ilgtermiņa iespējas piedāvājuma un pieprasījuma problēmu risināšanā.

Rīcības plānā paredzēts atbalsts arī mērķiem, kuri noteikti stratēģijā “Eiropa 2020”³ un pārskatītajā kopējā lauksaimniecības politikā (KLP). Ņemot vērā to, ka bioloģiskās ražošanas visaptverošais mērķis ir vides aizsardzība, rīcības plāns ir izstrādāts arī nolūkā īstenot mērķus, kuri paredzēti Septītajā vides rīcības programmā līdz 2020. gadam⁴.

Rīcības plāns ļaus izveidot jaunas partnerattiecības un mobilizēs tā īstenošanā iesaistītos dalībniekus, jo īpaši dalībvalstis un ieinteresētās personas.

¹ Bioloģiskās lauksaimniecības pētniecības institūta (*FiBL*) aplēse.

² Kopējā bioloģiskās lauksaimniecības platība (ha) (sertificētā un tāda, kas ir pārejas periodā) — kopējā platība, tostarp laukaugi, ilggadīgie zālāji (ganības un pļavas), ilggadīgie stādījumi, augsekās ietilpstošās papuves.

³ COM(2010) 2020: “Eiropa 2020. Stratēģija gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei”.

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 20. novembra Lēmums Nr. 1386/2013/ES par vispārējo Savienības vides rīcības programmu līdz 2020. gadam “Labklājīga dzīve ar pieejamajiem planētas resursiem”.

2. VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA

Lai veicinātu un stiprinātu bioloģiskās ražošanas nozari, Komisija 2004. gadā pieņēma pirmo Eiropas rīcības plānu bioloģiskai pārtikai un bioloģiskai lauksaimniecībai⁵. Lielākā daļa no 2004. gada plānā minētās 21 darbības ir izpildīta, tostarp ir izveidots jauns Eiropas Savienības bioloģiskās produkcijas logotips (turpmāk tekstā — ES bioloģiskās produkcijas logotips).

Pēc 2004. gada plāna pieņemšanas Padome 2007. gadā pārskatīja tiesību aktus, kuri attiecas uz bioloģisko lauksaimniecību, un tagad Komisija ir pieņēmusi priekšlikumu jaunai Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par bioloģisko ražošanu un bioloģisko produktu marķēšanu, ar ko tiks atcelta Regula (EK) Nr. 834/2007⁶.

Jaunajā Rīcības plānā bioloģiskās ražošanas attīstībai Eiropas Savienībā tiek piedāvāti dažu tādu problēmu risinājumi, kuras apzinātas ES bioloģiskās ražošanas politikas pārskata ietvaros veiktās ietekmes novērtējuma analīzes laikā⁷. Analīze tika balstīta uz plašu apspriešanos ar dažādām ieinteresētajām personām. Eiropas valstu pilsoņi ir apliecinājuši aktīvu interesi par šo jomu, piedaloties tiešsaistes apspriešanā (kas notika 2013. gadā — no janvāra līdz aprīlim), kurā tika saņemts gandrīz 45 000 atbilžu.

Apspriešanas laikā ieinteresētās personas ieteica Komisijai izstrādāt jaunu rīcības plānu. Kopš 2004. gada rīcības plānus bioloģiskās lauksaimniecības attīstībai valstu vai reģionālā līmenī ir izveidojušas 15 dalībvalstis⁸.

3. POLITIKAS UZDEVUMI — RĪCĪBAS PROGRAMMA KONKRĒTĀS PRIORITĀRAJĀS JOMĀS

Rīcības plānā atspoguļota Eiropas Komisijas nākamās desmitgades stratēģija attiecībā uz bioloģisko ražošanu, kontroli un tirdzniecību. Rīcības plānā paredzēts arī sekmēt vienmērīgu pāreju uz jauno tiesisko regulējumu, kas jāiesteno līdz šīs desmitgades beigām.

Eiropas bioloģiskās ražošanas un kontroles shēma tika izveidota 1991. gadā atsevišķai tirgus nišai, ko pārstāvēja neliels skaits patērētāju un ražotāju. Nesenais piedāvājuma un pieprasījuma pieaugums norāda, ka ir pienācis laiks Savienības bioloģiskās pārtikas un lauksaimniecības shēmu pielāgot un pilnveidot. Sabiedriskās apspriešanas rezultāti uzrādīja, ka patērētāji Eiropā sagaida augstus bioloģiskās lauksaimniecības ražošanas un kontroles noteikumu standartus.

Grūts uzdevums ir paplašināt piedāvājumu un apmierināt pieprasījumu, nezaudējot patērētāju uzticēšanos bioloģiskās lauksaimniecības principiem un bioloģisko produktu kvalitātei. Šajā ziņā pārlietu daudzi izņēmumi saistībā ar piemērojamajiem noteikumiem, daži no kuriem mainīgo tirgus apstākļu kontekstā ir novecojuši, var mazināt bioloģiskās lauksaimniecības integritāti. Bioloģiskā pārtika un lauksaimniecība atbilst sabiedrības prasībām attiecībā uz vides aizsardzību, pārtikas kvalitāti un jo īpaši sintētisku ķīmisko vielu un ģenētiski modificētu organismu (ĢMO) neizmantošanu visā ražošanas ķēdē⁹. Meklējot risinājumus

⁵ COM(2004) 415 galīgā redakcija.

⁶ Atsauce uz priekšlikumu.

⁷ Ietekmes novērtējuma ziņojums ir pieejams tīmekļa vietnē http://ec.europa.eu/governance/impact/ia_carried_out/cia_2013_en.htm.

⁸ Sk. ES finansēto pētniecības projektu “Kritēriju un procedūru izstrāde Eiropas bioloģiskās lauksaimniecības rīcības plāna novērtēšanai” (ORGAP), pieejams vietnē <http://www.orgap.org/>.

⁹ Sk. ziņojumu par ES bioloģiskās lauksaimniecības politikas pārskata sabiedriskās apspriešanas rezultātiem (2013. gada 15. janvāris–10. aprīlis), pieejams vietnē

pieaugošā pieprasījuma apmierināšanai, īpaša uzmanība jāpievērš sarežģītiem noteikumiem, kuri apgrūtina mazu operatoru iesaistīšanos bioloģiskās ražošanas shēmā. Tāpat bioloģiskās ražošanas noteikumu saskaņošanā ir jācenšas panākt vērienīgus un stingrus noteikumus, vienlaikus ņemot vērā reālo situāciju ražošanas nozarē.

Vēl viens elements, kam jāpievērš uzmanība, ir pieaugošais pieprasījums, kas palielina arī krāpniecisku darbību vai citu apzinātu pārkāpumu risku. Pārkāpumi ne tikai apdraud patērētāju intereses un rada ekonomisku kaitējumu, kas izkropļo konkurenci, bet var arī negatīvi ietekmēt to bioloģiskās ražošanas operatoru reputāciju, kuri ievēro noteikumus.

Bioloģisko produktu piedāvājumā liela nozīme ir importētajiem produktiem. Šajā ziņā saistītajiem noteikumiem jānodrošina bioloģisko produktu tirdzniecības attīstība, nemīkstinot bioloģisko produktu ražošanas principus un nevājinot kontroles sistēmu.

Bioloģiskajai ražošanai ir jā saglabā sava inovatīvā loma, ar tās noteikumiem un izmantotajām metodēm ietekmējot nebioloģisko ražošanu.

Lai īstenotu iepriekš minētos uzdevumus, Komisija ir pievērsusi īpašu uzmanību iespējamajai ES politikas jomu un instrumentu sinerģijai, apspriešanu rezultātā gūtām inovatīvām idejām, sasaistei ar pētniecības iniciatīvām, nepieciešamībai uzlabot patērētāju uzticēšanos un informētību, kā arī tirdzniecībai ar trešām valstīm.

Šā iemesla dēļ rīcības plānā periodam līdz 2020. gadam galvenā uzmanība būs pievērsta trim prioritārajām jomām. Pirmā joma ir Eiropas Savienības bioloģisko ražotāju konkurētspējas palielināšana:

- uzlabojot izpratni par ES instrumentiem, kuri attiecas uz bioloģisko ražošanu, un to sinerģiju,
- ar pētījumiem, inovācijām un to izplatīšanu novēršot bioloģiskās ražošanas tehniskos trūkumus,
- palielinot informācijas daudzumu par bioloģiskās ražošanas nozari, tās tirgu un tirdzniecību.

Otrā prioritārā joma ir stiprināt un palielināt patērētāju uzticēšanos Eiropas bioloģiskās pārtikas un lauksaimniecības shēmai, kā arī uzticēšanos importētajiem bioloģiskajiem produktiem, jo īpaši attiecībā uz kontroles pasākumiem.

Trešā prioritārā joma ir ES bioloģiskās ražošanas shēmas ārējās dimensijas stiprināšana.

4. EIROPAS BIOLOĢISKĀS RAŽOŠANAS NOZARES ATTĪSTĪBA

4.1. Izpratnes uzlabošana par ES instrumentiem un to sinerģiju

Pārstrādātajā KLP, kuru piemēro no 2014. gada, ir ietverti jauni vai pārskatīti atbalsta pasākumi, kurus iespējams piemērot bioloģiskajiem ražotājiem.

Pirmkārt, tiešo maksājumu atbalsta shēmas ietvaros bioloģiskie ražotāji kopējā lauksaimniecības politikā tiek atzīti par “videi labvēlīgiem pēc definīcijas”, jo tie faktiski ir tiesīgi saņemt zaļo maksājumu.

Papildus tam jaunajā lauku attīstības regulējumā¹⁰ ir piedāvāts jauns, īpašs pasākums bioloģiskās lauksaimniecības atbalstam gan attiecībā uz pāriešanu uz bioloģiskās

http://ec.europa.eu/agriculture/organic/files/eu-policy/of_public_consultation_final_report_en.pdf.

¹⁰ Regula (ES) Nr. 1305/2013.

lauksaimniecības praksi, gan attiecībā uz tās īstenošanu. Dalībvalstis savās lauku attīstības programmās arī var apsvērt to, kā īstenot un atbilstīgi izmantot virkni pasākumu, kuri ir attiecināmi arī uz bioloģiskajiem lauksaimniekiem vai operatoriem. Tas ietver dažādu pārtikas ķēdes dalībnieku sadarbību, piemēram, inovatīvu produktu, procesu, prakses un tehnoloģiju izstrādē, atbalstu ieguldījumiem materiālajos aktīvos, tostarp neienesīgajiem ieguldījumiem vienīgi vides aizsardzības nolūkā, atbalstu lauksaimniecības produktu kvalitātes shēmām vai agrovīdes un klimata pasākumiem attiecībā uz bioloģiskajām saimniecībām, kuri nesakrīt ar bioloģiskās lauksaimniecības prasībām.

Pieejamo lauku attīstības programmu atbalsta pasākumu izmantošanas efektivitāti iespējams uzlabot, ņemot vērā bioloģiskās lauksaimniecības nozares un tirgus potenciāla pašreizējās situācijas analīzi konkrētajā dalībvalstī vai reģionā¹¹. Ar šādu analīzi būtu jāpamato attiecīgo lauku attīstības pasākumu izvēle, kurai seko pienācīga resursu piešķiršana.

Bioloģisko lauksaimniecību var veicināt arī ar lauku attīstības programmu tematiskajām apakšprogrammām. Būtiskākā tematiskā apakšprogramma satura un finansējuma ziņā būtu programma, kas saistīta ar klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām, kā arī ar bioloģisko daudzveidību. Tajā pašā laikā bioloģiskajai lauksaimniecībai zināmā mērā nozīmīgas būtu arī citas tematiskās apakšprogrammas, piemēram, par mazajām saimniecībām un īsajām piegādes ķēdēm.

Turklāt ļoti pozitīva loma finansiālā atbalsta veicināšanā un līdz ar to arī bioloģiskās lauksaimniecības attīstībā un finansēšanā var būt dalībvalstu pienākumam savos tēriņos paredzēt vismaz 30 % ieguldījumu no Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai piešķirtā finansējuma katrai lauku attīstības programmai saistībā ar tādiem pasākumiem, kuri attiecas uz vides un klimata jautājumiem, tostarp bioloģiskās lauksaimniecības pasākumu.

Atkāroti pievēršot uzmanību akvakultūras veicināšanai kopējās zivsaimniecības politikas (KZP) ietvaros, Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds (EJZF) sniegs atbalstu arī bioloģiskās akvakultūras pasākumiem.

Komisija iesaka dalībvalstīm izmantot visas iespējas un līdzekļus jaunā lauku attīstības, jūras nozaru izaugsmes un kopējās zivsaimniecības politikas tiesiskā regulējuma ietvaros, lai atbalstītu bioloģisko lauksaimniecību.

Ņemot vērā KLP nesenās būtiskās izmaiņas, ir ieteicams steidzami palielināt lauksaimnieku un lauku ekonomikas dalībnieku informētību par pieejamajiem pasākumiem bioloģiskās lauksaimniecības atbalstam, kuri paredzēti attiecīgajos instrumentos jaunās KLP un KZP ietvaros (1. un 2. darbība).

Bioloģiskās lauksaimniecības pozitīvā ietekme uz vidi sekmē mērķu sasniegšanu, kuri noteikti ES bioloģiskās daudzveidības stratēģijā laikposmam līdz 2020. gadam¹², paziņojumā par zaļo infrastruktūru¹³, tematiskajā stratēģijā augsnes aizsardzībai¹⁴ un tādos ar vidi saistītos tiesību aktos kā Putnu¹⁵ un Dzīvotņu direktīvā¹⁶, Nitrātu direktīvā¹⁷, Ūdens pamatdirektīvā¹⁸, Direktīvā par valstīm noteikto maksimāli pieļaujamo emisiju¹⁹.

¹¹ Sk. pētījumu “Publisko atbalsta pasākumu izmantošana un efektivitāte bioloģiskajā lauksaimniecībā”, 2011. gada novembris, pieejams vietnē

http://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/organic-farming-support_en.htm.

¹² COM(2011) 244 galīgā redakcija “Mūsu dzīvības garantija, mūsu dabas kapitāls — bioloģiskās daudzveidības stratēģija līdz 2020. gadam”.

¹³ SWD(2013) 155 *final* “Zaļā infrastruktūra (ZI) — Eiropas dabas kapitāla pilnveide”.

¹⁴ COM(2006) 231 galīgā redakcija “Tematiskā stratēģija augsnes aizsardzībai”.

¹⁵ Direktīva 2009/147/EK.

1. darbība. Komisija 2014. gadā publicēs bioloģiskajiem lauksaimniekiem, bioloģisko produktu pārstrādātājiem un izplatītājiem paredzētu informatīvu dokumentu par noteikumiem, kuri attiecas uz bioloģisko produktu ražošanu, pārstrādi un tirdzniecību, tostarp par noteikumiem saistībā ar pāreju uz bioloģisko lauksaimniecību un par KLP atbalsta pasākumiem.

2. darbība. Gaidāmajā atklātajā uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus par atbalstu informācijas pasākumiem, kuri paredzēti lauksaimnieku un ražotāju informēšanai par kopējo lauksaimniecības politiku (KLP), Komisija bioloģisko lauksaimniecību iekļaus kā atsevišķu tēmu. Norādījumos par EJZF finansēšanu tiks izceltas arī iespējas attiecībā uz bioloģisko akvakultūru.

4.2. Informētība par ES bioloģiskās ražošanas shēmu un ES bioloģiskās produkcijas logotipu

Būtiska loma bioloģisko produktu ražotāju tirgus iespēju uzlabošanā var būt informatīviem pasākumiem un bioloģisko produktu noieta veicināšanas pasākumiem. Šajā ziņā Eiropas politika saistībā ar informācijas un noieta veicināšanas pasākumiem attiecībā uz lauksaimniecības produktiem iekšējā tirgū un trešās valstīs piedāvā ekonomikas dalībniekiem finansēšanas iespējas tādās kampaņās, kuru mērķis ir uzlabot patērētāju informētību par galvenajām bioloģiskās ražošanas shēmas iezīmēm, par īpašiem produktiem, kuri tiek ražoti saskaņā ar ES bioloģiskās ražošanas noteikumiem, kā arī par ES kontroles sistēmu un ES bioloģiskās produkcijas logotipu (3. darbība).

Patērētāji bioloģiskos produktus galvenokārt atpazīst pēc ES bioloģiskās produkcijas logotipa. ES logotips tika izveidots 2010. gadā; kopš 2012. gada tā izmantošana uz visu ES ražoto fasēto bioloģisko produktu iepakojumiem ir obligāta. Informētību par ES bioloģiskās produkcijas logotipu 2013. gada novembrī apliecināja vidēji 25 % respondentu 28 dalībvalstīs²⁰. Šķiet, ka kopumā patērētāji ir labi informēti gan par ES logotipu, gan par bioloģisko ražošanu — 69 % ES patērētāju apgalvoja, ka ir redzējuši logotipu vai paziņojumu, kas norāda, ka pārtikas produkts ir ražots bioloģiski²¹. Patērētāju zināšanu monitorings par ES bioloģiskās produkcijas logotipu un uzticēšanos bioloģiskajiem produktiem nodrošinātu uzticamu informāciju, kas ļautu labāk noteikt jomas, kurās vajadzīgi uzlabojumi saistībā ar informācijas un noieta veicināšanas pasākumiem ES un trešo valstu tirgos (4. darbība).

Ja vidējā termiņā un ilgtermiņā patērētāju informētība par ES bioloģiskās produkcijas logotipu ES vai dalībvalstīs nepalielinās vai gadījumos, kad var uzskatīt, ka tiek apdraudēta patērētāju uzticēšanās bioloģiskās ražošanas shēmai, Komisija Eiropas lauksaimniecības produktu jaunās informācijas un veicināšanas politikas²² kontekstā varētu apsvērt iespēju ar ES finansētas kampaņas palīdzību palielināt informācijas apjomu par ES bioloģiskās ražošanas shēmu un logotipu. Informācijas un noieta veicināšanas kampaņas var būt paredzētas arī tam,

¹⁶ Direktīva 43/92/EEK.

¹⁷ Direktīva 91/676/EEK.

¹⁸ Direktīva 2000/60/EK.

¹⁹ Direktīva 2001/81/EK.

²⁰ Īpašais Eurobarometrs Nr. 410 — *Wave EB80.2* — *TNS Opinion & Social*, aptauja veikta 2013. gada novembrī.

²¹ Patērētāju tirgus pētījums par Eiropas Savienības patērētājiem paredzētu pārtikas produktu brīvprātīgo marķēšanas shēmu funkcionēšanu (2014. gada janvāris), pieejams vietnē [saite tiks precizēta].

²² Izstrādāta pēc Komisijas priekšlikuma COM(2013) 812 *final*, pieejams vietnē <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0812:FIN:LV:PDF>.

lai vienā vai vairākās valstīs ārpus ES palielinātu patērētāju informētību un zināšanas par ES bioloģiskās produkcijas logotipu un/vai ES bioloģiskās ražošanas shēmas galvenajām īpašībām. Šīs kampaņas varētu tikt veidotas, balstoties uz savstarpēju vienošanos vai nolīgumiem, kurus parakstījusi ES (piem., ar ASV, Šveici), vai saskaņā ar iniciatīvām ar mērķi aizsargāt ES bioloģiskās produkcijas logotipu, kuras tiek īstenotas dažās trešās valstīs.

Svarīgs līdzeklis informētības un uzticēšanās palielināšanai attiecībā uz bioloģiskās ražošanas shēmu var būt arī informācija, kas paredzēta jauniem patērētājiem un bērniem. Šajā ziņā valstu iniciatīvas skolu augļu un dārzeņu, kā arī piena programmu ietvaros ļauj atbalstīt tādus pasākumus skolās, kuros tiek informēts par bioloģiskās ražošanas metodēm programmu izglītojošā aspekta kontekstā. KLP skolu programmu pārskatīšana²³ nodrošina iespēju pastiprināt saikni ar bioloģisko ražošanu, veicinot bioloģisku produktu izvēli un ar bioloģisko ražošanu saistītu tēmu iekļaušanu izglītojošos atbalsta pasākumos.

Bioloģiskā ražošana ir uzsvērtā kopš 2008. gada pieejamajos ES zaļā publiskā iepirkuma (ZPI) kritērijos attiecībā uz pārtikas un ēdināšanas pakalpojumiem (minimālais procentuālais pārtikas daudzums, kam jābūt ražotam bioloģiski), un šos ieteikumus brīvprātīgi var izmantot publiskās iestādes visā Eiropā. Dalībvalstīm un publisko iepirkumu rīkotājiem ir potenciāls palielināt bioloģiskās lauksaimniecības prasību izmantojumu publiskajos iepirkumos attiecībā uz pārtikas un sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumiem. Komisija izstrādās īpašu informatīvo materiālu, lai uzlabotu publisko iestāžu darbinieku informētību par iespēju pārtikas un ēdināšanas līgumos iekļaut vairāk ilgtspējības aspektu, tostarp bioloģiskās ražošanas kritēriju (5. darbība).

3. darbība. Komisija turpinās uzlabot informētību par regulā piedāvātajām iespējām rīkot informācijas un noieta veicināšanas pasākumus attiecībā uz lauksaimniecības produktiem iekšējā tirgū un trešās valstīs un jo īpaši par politikas mērķiem noieta veicināšanas jomā, noteikumiem un procedūrām, kas īstenojami, sniedzot informāciju par instrumentu bioloģiskās ražošanas nozares dalībniekiem, dalībvalstīs (Bioloģiskās lauksaimniecības pastāvīgā komiteja), ieinteresētajām personām (Bioloģiskās lauksaimniecības padomdevēju grupa) vai specializētos ar bioloģisko lauksaimniecību saistītos pasākumos, piemēram, *BioFach*.

4. darbība. Komisija veiks:

- periodiskas aptaujas par patērētāju informētību par ES bioloģiskās produkcijas logotipu,
- īpašu aptauju par patērētāju informētību par ES bioloģiskās lauksaimniecības shēmu, uzticēšanos tai un izpratni par to.

5. darbība. Komisija līdz 2015. gada beigām pārskatīs tās zaļā publiskā iepirkuma kritērijus attiecībā uz pārtikas un ēdināšanas pakalpojumiem un izstrādās īpašu informatīvo materiālu, kurā tiks ilustrēta bioloģiskās lauksaimniecības prasību izmantošana publiskajā iepirkumā.

²³ Komisijas priekšlikums COM(2014) 32 *final*, 30.1.2014., 2014/0014 (COD).

4.3. Pētniecība un inovācijas bioloģiskās ražošanas noteikumu radīto grūtību pārvarēšanai

4.3.1. Joma

Bioloģiskā ražošana ir kļuvusi par izteikti specializētu lauksaimniecības sistēmu, kurā vajadzīga īpaša profesionālā izglītība, zināšanas un tehnoloģijas. Attiecībā uz augu un dzīvnieku valsts produktu ražošanu sistēmās, kas tiek pārvaldītas saskaņā ar bioloģiskās ražošanas noteikumiem, ir vairākas grūtības, piemēram, dažu bioloģisku izejvielu ierobežotas pieejamības dēļ. Lielas problēmas ir saistītas ar dzīvnieku barību, precīzāk, proteīnu un mikroelementu nodrošināšanu, kā arī bioloģisko sēklu pieejamību. Šie šķēršļi būtu jāapzina un jāpārvar, jo īpaši saistībā ar iespēju pakāpeniski pārtraukt piemērot atsevišķus spēkā esošus izņēmumus un atkāpes no noteikumiem.

Papildus šiem uzdevumiem Komisija iesaka turpmāk veltīt uzmanību konkrētiem nozares attīstības jautājumiem, piemēram: a) inovatīvām kaitēkļu, slimību un nezāļu apkarošanas metodēm, b) alternatīviem līdzekļiem vara produktu aizstāšanai, lai nodrošinātu augu ekoloģisku aizsardzību, c) siltumnīcu enerģijas patēriņa samazināšanai, d) augsnes auglības uzlabošanai, e) efektīvākai enerģijas izmantošanai, f) bioloģiskās lauksaimniecības un nebioloģiskās lauksaimniecības līdzāspastāvēšanai, g) sastāvdaļām un metodēm, kas būtu izmantojamas bioloģiskās pārtikas pārstrādē. Būtiskās pētniecības jomas minētas arī Lauksaimniecības zinātniskās pētniecības pastāvīgās komitejas (LZPPK) 3. prognozējošajā ziņojumā²⁴.

Bioloģiskas proteīnus saturošas barības pieejamība ir analizēta vairākos ES finansētos pētniecības projektos par bioloģisku un zema ražošanas resursu patēriņa lauksaimniecību²⁵. Tomēr proteīnaugu izpēte salīdzinājumā ar citām ražošanas nozarēm joprojām ir zemā līmenī, līdz ar to pēdējās desmitgadēs proteīnaugu ražība ir samazinājusies. Šo samazinājumu varētu atkal novērst, atkārtoti investējot proteīnaugu ražošanas pētniecībā, kas nodrošinātu ražas stabilitāti un augstāku produktu kvalitāti (proteīnu saturs, sagremojamība u. c.), tādējādi padarot proteīnaugu ražošanu izdevīgāku lauksaimniekiem un visiem piegādes ķēdes dalībniekiem.

Pētniecības rezultātā varētu uzlaboties arī dzīvnieku ēdināšana, barības efektivitāte, vaislas darbs un dzīvnieku audzēšana saistībā ar bioloģisko ražošanu, ja pētniecība koncentrētos uz ilgtspējības uzlabošanu, resursu izmantošanas efektivitāti, tostarp ūdens un augsnes aizsardzību, bioloģisko daudzveidību, kā arī klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām.

Ekonomiska un tehniska problēma bioloģisko produktu ražotājiem ir arī bioloģisko sēklu, reproduktīvā materiāla un mazuļu, kā arī divvāku gliemju sēklas pieejamība. Lai arī šķiet, ka situācija saistībā ar bioloģiskajām sēklām ir nedaudz uzlabojusies, plaši tiek piemēroti izņēmumi, kas ļauj lietot parastas, neapstrādātas sēklas. Ir svarīgi palielināt ražotājiem paredzētās informācijas izplatību par bioloģisko sēklu pieejamību ES, izveidojot Eiropas līmeņa sēklu datubāzi.

Komisija attiecīgajām ieinteresētajām personām iesaka izveidot Eiropas līmeņa datubāzi, kurā būtu ietverta informācija par bioloģisko sēklu pieejamību. Komisija aicina ieinteresētās personas — jo īpaši Akvakultūras konsultatīvās padomes ietvaros — apsvērt līdzīgas iniciatīvas attiecībā uz bioloģisko zivju mazuļu un divvāku gliemju bioloģiskās sēklas pieejamību.

²⁴ http://ec.europa.eu/research/agriculture/scar/pdf/scar_feg3_final_report_01_02_2011.pdf.

²⁵ Piem., *LEGUME-FUTURES*, *MicroFIX* un *INTERCROP*.

Šīs pieejas pilnīgošanas nolūkā ir arī stingri jāierobežo atkāpes no obligātā bioloģisko sēklu izmantošanas principa. Vienlīdz svarīgi ir palielināt pētījumu daudzumu par pavairošanas metodēm, izpētīt arī vietējo populāciju un daļēji kultivētu sugu izmantošanu, lai radītu bioloģiskas sēklas, vienlaikus nodrošinot to atbilstību bioloģiskās lauksaimniecības principiem un mērķiem. Bioloģiskās akvakultūras ražotāji norāda, ka bioloģisko zivju mazuļu un divvāku gliemju sēklas nepietiekamā pieejamība joprojām ir faktors, kas ierobežo nozares izaugsmi.

4.3.2. Līdzekļi

ES pētniecības un inovācijas pamatprogrammas “Apvārsnis 2020” ietvaros ir iespējams rast risinājumus un līdzekļus, ar kuriem varētu uzlabot pētniecības rezultātu sniegumu un to tālāku izmantošanu. “Apvārsnis 2020” ietver vairākus mehānismus, kas veicina pētniecību un inovāciju, demonstrēšanu, koordinēšanu, informācijas apmaiņu un apmācību, kā arī atbalsta infrastruktūru un inovācijas, piemēram, mazajos un vidējos uzņēmumos (MVU).

Bioloģiskās lauksaimniecības nozares iekļaušana Eiropas inovāciju partnerībā lauksaimniecības produktivitātei un ilgtspējai (EIP) būs svarīgs faktors, kas sekmēs inovācijas un uzlabos zinātnes, saimniecību, saimniecību konsultantu un rūpniecības nozaru sadarbību gan reģionālā un valstu, gan Eiropas līmenī.

Lai novērstu problēmas nākotnē, ir jāiesaista lauksaimnieki, lai uzlabotu tādu vajadzību apzināšanu, attiecībā uz kurām būtu jāveic pētniecība un jāizstrādā inovācijas (6. darbība). EIP ietvaros ir iespējams izmantot dažādus formātus, lai izpētītu īpašus, ar bioloģisko lauksaimniecību saistītus jautājumus un lai varētu veicināt aktīvu lauksaimnieku iesaisti. Dalībvalstīm, nosakot inovāciju prioritātes lauku attīstības programmu ietvaros, cita starpā būtu jāapsver iespēja turpmāk nepieļaut atkāpes no normām. Nosakot šīs prioritātes, dalībvalstis var palielināt lauksaimnieku un pētnieku informētību un veicināt attiecīgu darba grupu izveidi. Laikposmā no 2000. līdz 2012. gadam bioloģiskās ražošanas nozares pētniecības un inovācijas spēju ir uzlabojuši 49 ES finansēti izpētes projekti par bioloģisku un zema ražošanas resursu patēriņa lauksaimniecību²⁶. Pētījumu rezultātā iegūto zināšanu, jo īpaši par ražošanas metodēm, ieviešana nozares praksē uzlabotu pētījumu rezultātu efektivitāti un nozares sniegumu. Būtu jāveicina īpaši pasākumi, kuros, pārbaudot iespējamus risinājumus un ieviešot tos praksē, tiktu izmantotas pētījumos un praksē gūtās zināšanas.

Bioloģiskās pārtikas un lauksaimniecības pētniecībai veltītajai tehnoloģiju platformai (TP *Organics*) būtu nozīme arī stratēģiskās pētniecības un inovāciju plānu izveidē.

Eiropas Savienībā ir iespēja pilnveidot pētniecības finansēšanas pasākumu koordinēšanu bioloģiskās ražošanas nozarē. “Apvārsnis 2020” nodrošina atbalstu valstu finansēšanas struktūru tīkliem, lai tie organizētu kopējus uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus. Tiks aktīvi veicinātas iespējas turpmāk izmantot *ERA-Net* un/vai kopējās plānošanas instrumentus, tādā veidā uzlabojot jau esošos sadarbības tīklus, piemēram, *ERA-Net CORE-Organic Plus*.

Programmas “Apvārsnis 2020” ietvaros darba programmās būs jāņem vērā minētās grūtības un gūtā pieredze attiecībā uz tādu jautājumu identificēšanu, kuros lauksaimnieki izjūt nepieciešamību pēc izpētes, kā arī attiecībā uz pētniecības rezultātu apmaiņu, tostarp ar citām ražošanas nozarēm, un turpmāku pētniecības darba koordinēšanu Eiropas līmenī (7. darbība).

²⁶ http://ec.europa.eu/research/bioeconomy/agriculture/news-events/news/20120903_en.htm.

6. darbība. Komisija 2015. gadā organizēs konferenci, lai noteiktu prioritārās jomas, kurās ražotāji izjūt vajadzību pēc pētniecības un inovācijām saistībā ar grūtībām, kuras varētu rasties, ieviešot turpmākus noteikumus attiecībā uz bioloģisko ražošanu.

7. darbība. Attiecīgajos programmas “Apvārsnis 2020” formātos Komisija ņems vērā nepieciešamību:

– uzlabot pētniecību, pētniecības rezultātu apmaiņu un piemērošanu, izmantojot tādas īpašus pasākumus kā pētniecība un inovatīvas darbības, tematiskus sadarbības tīklus un cita veida “sadarbības un atbalsta darbības”, kuras saistītas ar citās ražošanas nozarēs veiktu pētījumu rezultātu un parastās un bioloģiskās ražošanas pētījumu rezultātu sinerģiju,

– atbalstīt *ERA-Net* un cita veida instrumentus nolūkā uzlabot pētniecības koordinēšanu starp pētniecības finansēšanas struktūrām ES attiecībā uz kopējiem uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus pētniecības jomā.

4.4. Pārraudzība un novērtēšana

Lai plānotu, pārraudzītu un novērtētu Savienības bioloģiskās ražošanas politikas īstenošanu, svarīga nozīme ir statistikas datu pieejamībai, jo īpaši saistībā ar zināšanām par ražošanas nozari, bioloģiskās pārtikas piegādes ķēdes cenām, tirdzniecību, patērētāju vēlmēm un īpašiem mārketinga kanāliem. Eiropas Komisija finansē pētniecības projektu “Datu tīkls labākai informētībai par Eiropas bioloģisko produktu tirgu — bioloģisko datu tīkls”, kura mērķis ir uzlabot Eiropas bioloģiskās pārtikas tirgus pārredzamību, darot pieejamus datus par nozares tirgus izpēti²⁷. Pārredzamību un uzticēšanos bioloģiskās ražošanas nozarei veicinās arī citi pasākumi saistībā ar pieejamo datu vākšanu, analīzi un izplatīšanu.

Lai labāk novērtētu ES tiesību aktu īstenošanas efektivitāti un lietderību, ir jāuzlabo arī zināšanas par to, kā pievienotā vērtība tiek sadalīta visā piegādes ķēdē un cik lielā mērā tā sniedz labumu lauksaimniecības produktu ražotājiem (9. darbība). Svarīgs elements saistībā ar jaunās KLP īstenošanu ir arī tas, cik pievilcīga bioloģiskās ražošanas nozare ir maziem uzņēmumiem un mikrouzņēmumiem, jo īpaši attiecībā uz šķēršļiem, kas traucē iesaistīties bioloģiskās ražošanas shēmā, un priekšrocībām, kas palīdz to darīt.

Rīcības plāna izpildes progress tiks izskatīts 2020. gadā.

8. darbība. Komisija regulāri publicēs ziņojumus par bioloģisko ražošanu ES, kuros būs iekļauta informācija par platībām, par uzņēmumiem, kuri iesaistījušies bioloģiskajā ražošanā, kā arī par galvenajām ražošanas nozarēm.

9. darbība. Komisija:

– analizēs pievienotās vērtības sadali visā pārtikas piegādes ķēdē,

– veicot aptauju par bioloģiskās shēmas pievilcību, analizēs šķēršļus, kuri traucē iesaistīties bioloģiskās ražošanas nozarē, īpaši mazām saimniecībām un MVU pārtikas ražošanas nozarē.

5. PATĒRĒTĀJU UZTICĒŠANĀS NODROŠINĀŠANA ES BIOLOĢISKĀS RAŽOŠANAS SHĒMAI

Viena no lielākajām problēmām bioloģiskās ražošanas nozarē ir risks zaudēt patērētāju uzticēšanos.

²⁷ Sākotnējie rezultāti liecina, ka ir nepieciešama turpmāka datu vākšanas metodikas saskaņošana.

Saskaņā ar jauno akreditācijas un tirgus uzraudzības sistēmu Eiropas Savienībā²⁸ akreditēšana ir kļuvusi par galveno instrumentu, kas demonstrē par novērtējumu atbildīgo iestāžu, piemēram, bioloģiskās ražošanas nozares kontroles iestāžu, tehnisko kompetenci. Akreditēšanu ES tagad veic viena valsts akreditācijas iestāde, kas ir publiskas iestādes pakļautībā.

Eiropas sadarbības akreditācijai ietvaros ir izveidota darba grupa, kas nodarbojas tieši ar jautājumiem, kuri ir saistīti ar bioloģiskās ražošanas nozares kontroles iestāžu akreditēšanu. Tās darba rezultātā, kurš veikts, cieši sadarbojoties ar Komisiju, ir pieņemts saistošs dokuments par valstu akreditācijas iestādēm, kuras darbojas šajā jomā; dokuments jāpieņem no 2014. gada janvāra²⁹.

Papildus Komisija ar Pārtikas un veterinārā biroja (PVB) palīdzību 2012. un 2013. gadā veica 10 bioloģisko produktu kontroles sistēmas auditus dalībvalstīs un 4 auditus — trešās valstīs. Saskaņā ar PVB ziņojumu rezultātiem, šķiet, būtu nepieciešama turpmāka kompetento iestāžu un valstu akreditācijas iestāžu koordinēšana un sadarbība (10. darbība), lai nodrošinātu efektīvāku un lietderīgāku kontroles iestāžu uzraudzību ES.

Attiecībā uz importu, šķiet, ir svarīgi veicināt bioloģisko produktu importēšanas sertifikātu nodošanu, kā arī palielināt operatoru un dalībvalstu muitas iestāžu informētību par to izmantošanu, jo īpaši izmantojot Eiropas Savienības integrēto muitas tarifu (*TARIC*)³⁰ (11. darbība).

Ir svarīgi arī samazināt un atvieglot administratīvo slogu un palielināt bioloģisko produktu izsekojamību, izmantojot elektronisku sertifikācijas sistēmu (12. darbība).

Krāpnieciskas darbības un tīši pārkāpumi ir starp tiem galvenajiem faktoriem, kuri var ietekmēt patērētāju uzticēšanos. ES atbalstīs dalībvalstis un citus pārtikas ķēdes dalībniekus tādu darbību apzināšanā, ar kurām iespējams atklāt un novērst šādus pārkāpumus (13. darbība).

²⁸ Regula (EK) Nr. 765/2008.

²⁹ Vadlīnijas par standartu EN 45011 un ISO/IEC 17021 izmantošanu sertifikācijai atbilstīgi standartam EN ISO 3834 (publicētas 2013. gada 3. jūlijā): <http://www.european-accreditation.org/publication/ea-6-02-m>.

³⁰ http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=lv.

10. darbība. Komisija mudinās dalībvalstis izpētīt akreditācijas iestāžu un kompetento iestāžu sinerģijas un to darbības vienkāršošanas iespējas.

Komisija 2016. gadā izstrādās papildu norādījumus. Komisija attiecīgi sadarbosies ar akreditācijas iestādēm, kuras ir atbildīgas par kontroles iestāžu uzraudzību trešās valstīs.

11. darbība. Komisija ierosinās *TARIC* komitejai iekļaut bioloģiskās ražošanas tiesību aktos noteiktās prasības *TARIC* datubāzē.

12. darbība. Komisija:

– līdz 2015. gadam izstrādās **importa preču elektroniskās sertificēšanas** sistēmu, kas kā modulis tiks iekļauta *TRACES* sistēmā (nākotnē — informācijas pārvaldības sistēma oficiālo kontroļu vajadzībām (*IMSOC*)),

– izstrādās **pieeju elektroniskajai sertificēšanai iekšējā tirgū**, kas tiks iekļauta veidojamajā informācijas pārvaldības sistēmā oficiālo kontroļu vajadzībām (*IMSOC*).

13. darbība. Komisija palīdzēs dalībvalstīm izstrādāt un īstenot krāpniecības novēršanas politiku saistībā ar bioloģisko ražošanu:

– organizējot mērķtiecīgu(-us) darbsemināru(-us), kurā(-os) varēs dalīties ar gūto pieredzi un labāko praksi,

– izstrādājot izskatīto lietu kopsavilkumus/uzskaiti.

6. ES BIOLOĢISKĀS RAŽOŠANAS ĀRĒJĀS DIMENSIJAS STIPRINĀŠANA

ES ir svarīga loma pārtikas produktu tirdzniecībā, īpaši augstas kvalitātes pārtikas produktu tirdzniecībā. Kopējais importa un eksporta apjoms ES ir vidēji 196 miljardi euro gadā (vidējais rādītājs 2010.–2012. gadā), kas nozīmē, ka ES ir lielākā lauksaimniecības produktu tirgotāja pasaulē. ES eksportspējas stiprā puse ir gan apstrādāti, gan neapstrādāti galaprodukti, kas ir gatavi patēriņam, — šajā jomā ES neto tirdzniecības bilance ir 6,7 miljardi euro (vidējais rādītājs 2010.–2012. gadā). Tas ietver arī vīnus, stipros alkoholiskos dzērienus, sierus un apstrādātu gaļu, kas rada ievērojamu pievienoto vērtību ķēdē.

Ja tiks nodrošināts, ka ES bioloģisko produktu ražotāji turpina ES pārtikas rūpniecības tendenci, pilnveidojot savas stiprās puses, no tā iegūs ražotāji ES.

Papildus tirdzniecības apjomu palielināšanai ES bioloģiskās ražošanas sistēmā ir jānodrošina importēto produktu atbilstība stingrajai ES bioloģiskās pārtikas un lauksaimniecības definīcijai. Tāpat arvien vairāk palielinās nepieciešamība garantēt patērētājiem bioloģisko produktu marķēšanas un logotipa kontroles sistēmas integritāti trešās valstīs.

Svarīgs ES importa un bioloģisko produktu avots ir jaunattīstības valstis. Īpaša uzmanība ir jāpievērš jaunu kontroles un ražošanas noteikumu īstenošanas ietekmei, lai nodrošinātu jaunattīstības valstu ražojumu nepārtrauktu tirdzniecību (14. darbība).

Dažas līdzvērtības sistēmas, kas izveidotas starp ES un citiem pasaulē vadošajiem bioloģisko produktu tirgiem, paredz abpusējus nosacījumus ES ražotājiem, lai arī to piemērošanas joma nedaudz atšķiras. Tikai ES un ASV sistēma paredz sadarbību bioloģiskās ražošanas regulējuma un standartu jomā. Mēģinot paplašināt sistēmas, kas izveidotas ar citiem vadošajiem bioloģisko produktu tirgiem, un tajās iekļaut sadarbību regulējuma un standartu jomā, Komisija centīsies panākt lielāku saskaņotību starp šo valstu bioloģiskās ražošanas standartiem. Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija izpētīs iespēju noslēgt vadošo bioloģisko produktu tirgu daudzpusēju nolīgumu (15. darbība). Šāds daudzpusējs nolīgums, kura pamatā būtu sadarbība regulējuma jomā, ļautu panākt uzraudzības un kontroles sistēmu sinerģiju,

tādējādi ievērojami veicinot uz eksportu orientētu bioloģisko ražošanu gan lielākajās bioloģiskās ražošanas valstīs, gan jaunattīstības valstīs.

Lai arī nav pieejama detalizēta informācija par bioloģisko produktu tirdzniecības plūsmu apjomu un vērtību, ir svarīgi uzlabot zināšanas par tirdzniecību, lai apzinātu, piemēram, esošos un potenciālos ES produktu tirgus un ārējo darbību vērstu uz vadošajiem ES tirdzniecības partneriem (16. darbība).

Pārtikas kodekss (*Codex Alimentarius*) (izveidojusi Pārtikas un lauksaimniecības organizācija (FAO) un Pasaules Veselības organizācija (PVO), 185 dalībvalstis un 1 dalīborganizācija (ES)) nosaka standartus, kuri tiek izmantoti kā atsauce starptautiskajā tirdzniecībā, tostarp arī bioloģisko produktu tirdzniecībā. Attīstoties globālajai tirdzniecībai, kā arī iespējai, ka tiks pieņemti atšķirīgi valstu standarti, jo īpaši jaunajās nozarēs, būtu nepieciešams turpināt darbu pie esošā Pārtikas kodeksa atjaunināšanas un pilnveides (17. darbība).

Reģistrējot jauno ES bioloģiskās produkcijas logotipu kā kolektīvu prečzīmi Eiropas Iekšējā tirgus saskaņošanas birojā un dažās kaimiņvalstīs, piemēram, Šveicē un Norvēģijā, ir nodrošināta tā aizsardzība. Lai nodrošinātu, ka ES bioloģiskās produkcijas logotips netiek neatbilstoši izmantots trešās valstīs, jāveic prečzīmes reģistrēšana, ņemot vērā tirgus potenciālu un ES bioloģiskās produkcijas logotipa neatbilstošas izmantošanas risku (18. darbība).

14. darbība. Komisija ES attīstības politikas ietvaros turpinās atbalstīt tirdzniecības partnerus jaunattīstības valstīs un sadarboties ar tiem. Tā apsvērs apspriešanos ar ieinteresētajām personām un pārstāvjiem no tām jaunattīstības valstīm, kuras veic importu ES, lai tādējādi nodrošinātu tirdzniecību saskaņā ar ES tiesību aktiem.

15. darbība. Komisija apsvērs standartu lielāku saskaņotību vadošo bioloģiskās ražošanas partneru vidū un izpētīs iespēju noslēgt daudzpusēju nolīgumu.

16. darbība. Komisija izpētīs dažādas iespējas, kā vākt un analizēt statistikas datus par tirdzniecības ar trešām valstīm apjomu un vērtību, lai uzlabotu zināšanas par ES bioloģiskās ražošanas nozares potenciālajiem tirgiem. Īpaša uzmanība tiks pievērsta jaunattīstības valstīm kā aktuāliem un potenciāli arvien lielākiem piegādātājiem ES tirgos.

17. darbība. Attiecībā uz *Codex Alimentarius* Komisija atbalstīs noteikumu izstrādi par akvakultūru un izpētīs iespēju sākt darbu pie bioloģiskā vīna ražošanas noteikumiem.

18. darbība. Komisija uzlabos ES bioloģiskās produkcijas logotipa aizsardzību trešās valstīs, reģistrējot to kā kolektīvo prečzīmi un/vai slēdzot divpusējus nolīgumus.